Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 68 (17791) | 1988 оной мартын 22, вторник | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй БҮХЭСОЮЗНА XIX КОНФЕРЕНЦИИЕ НЭРЭТЭЙ СОЛОТОЙГООР УГТАХА ТАЛААР ШАХТЕРНУУДАЙ БА ҮРЭМДЭГШЭДЭЙ ТҮРҮҮ БРИГАДАНУУДАЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД ТУХАЙ

В. М. Гвоздев, А. П. Потапов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг шахтернуудай түрүү коллективүүдэй, мүн В. Л. Сидорейкын хүтэлбэрилдэг үрэмдэгшэдэй бригадын үүсхэлээр дэлгэрһэн мүрысөөн нүүрһэнэй ба нефтиин промышленностиин ажалшадай зохёохы эдэбхи үүсхэл бадаруулжа, ороной шахтернуудай ба нефть олзоборилогшодой айхабтар ехэ арга боломжонуудтай байһыень харуулаа гэжэ КПСС-эй ЦК ханалтатайгаар тэмдэглэнэ.

Мүрысөөнэй үедэ түрүү коллективүүдэй тоо олошорһон, шэнэ нэрэнүүд бии болоһон, бүри ехэ зорилгонууд тодорхойлогдоһон байна. Энэнь үнэтэй сэнтэй гэшэ. Нүүрһэнэй промышленностьда жэлдээ 1 миллион ба тэрээнһээ дээшэ тонно нүүрһэ олзоборилдог бригадануудай тоо хоёр дахин олон болоо. Нефтиин промышленностьда жэл соо зуу ба тэрээнһээ дээшэ мянган метр скважина үрэмдэжэ, бүхы союз соогоо эгээн ехэ дүн туйлаһан юм. Тус бригада түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Эдэ коллективүүдэй ажахын тоосоо эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлдэг, хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые гамтайгаар хэрэглэдэг, материальна ба эльэ хүсэнэй нөөсэнүүдые али болохсор алмадаг байһаниинь шуухала.

Шахтернуудай зарим бригадануд машина бүтээгшэдтэй экономическа хэрилсаа холбоо тогтоожо, һайн шанартай хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр саг соонь хангаһанай түлөө ашаг олзын зарим хубиинь заводуудта үгэдэг болоһоноойнь ашаар һайн үрэ дүнгүүд туйлагдана.

Хүдэлмэридөө үндэр дүнгүүдые туйлаха, түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй түсэбүүдые ба уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэхэ, Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин хүндэлэлдэ мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха талаар патриотическа үүсхэл гаргаһан В. М. Гвоздевой болон А. П. Потаповай толгойлдог шахтернуудай коллективүүдтэ, В. Л. Сидорейкын толгойлдог үрэмдэгшэдэй бригадада КПСС-эй ЦК баяр баясхалан хүргэнэ.

Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин нэрэтэй солотойгоор угтаха, 1988 оной ба түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар үүсхэл үргэнөөр дэлгэрүүлгые хангаха талаар партийна комитедүүд министерствэнүүдэй, нэгэдэлнүүдэй, предприятинууд ба эмхи зургаануудай, һалбарин профсоюзуудай ЦК-нуудай, комсомолой организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ажалша коллективүүдтэ аги болохо туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

«Краснолиманская» шахтаһаа В. С. Кузнецовой даадаг, мүн «Южкузбассуголь» нэгэдэлэй «Капитальная» шахтаһаа Б. П. Старуновой даадаг бригадануд тэдэнэй дундаһаа гайхамшаг дүнгүүдые туйлаа. КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин нээгдэтэр түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб дүүргэхэ, жэл соо 1 миллион тоннохоо бага бэшэ нүүрһэ малтаха, үйлэдбэриин гаргашануудые горитойгоор бага болгохо уялгануудые тэдэнэр абанхай. «Сургутнефтегаз» нэгэдэлэй Сургудай үрэмдэлгын хүдэлмэриин хоёрдохи управленинэй мастер С. Н. Ворушиловай даадаг үрэмдэгшэдэй бригада үнгэрһэн жэлдэ 148 мянган метр нефтиин скважина үрэмдэжэ, бүхы союз соогоо эгээн ехэ дүн туйлаһан юм. Тус бригада түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Эдэ коллективүүдэй ажахын тоосоо эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлдэг, хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые гаргаһан В. М. Гвоздевой болон А. П. Потаповай толгойлдог шахтернуудай коллективүүдтэ, В. Л. Сидорейкын толгойлдог үрэмдэгшэдэй бригадада КПСС-эй ЦК баяр баясхалан хүргэнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Партиин Центральна Комитедэй үүсхэлээр эхилһэн хубилган шэнэдхэлгые манай коллективүүд хүдэлмэришэнэй гуримаар халуунаар дэмжэдэг. Тэрэнэй эршэ дэлисэ улам үргэдэжэ, хүн бүхэнэй хэрэг боложо байнхай. Ороной шахтернуудай ба нефть олзоборилогшодой түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байһаниинь баярламаар. Эдэ туйлалтануудта манайшье ажалай хубита бии байха. Бидэ хэлэһэн үгэдөө хүрэбэбди гэжэ элидхэнэбди. Түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй түсэбүүд, социалис уялганууд болзорһоо урид дүүргэдээ һэн. 1986—1987 онуудта нүүрһэнэй промышленностьда эгээл үндэр дүнгүүд туйлагдаһан байгаа. Шахтернуудай коллектив бүхэн тус тустаа 3 миллион тонно нүүрһэ малтаа. Энэ үе соо үрэмдэлгын бригада 274 мянган метр нефтиин скважина үрэмдэбэ. Энэнь Баруун Сибириин предприятинуудта туйлагдаһан дундуур дүнгүүдһээ 2,5 дахин ехэ. Саашадаашье хүдэлмэриингөө эршые һуладуулхагүйбди. КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин нээгдэтэр түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэбди.

Болохоёо байгаа партийна конференциие нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые зүрхэ сэдьхэлдээ дүтөөр хүлеэн абаһан байнабди. Ажалшадта, мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадагшадта үндэр сэгнэлтэ үгтэһэн байгаа. Мүрысөөн саашадаа хүгжөөгдэнэ, шэнэ удхатай болоно гэжэ зүб тэмдэглэдэнэ. Ажалша олохон коллективүүд тэрэниие дэмжэнэ, шэнэ нэрэнүүд бии болоо, шэнэ зорилгонууд тодорхойлогдоо гээшэ.

Олохон түрүү шахтернуудай ба үрэмдэгшэдэй, нэн түрүүн ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, мэнай хэрэг үргэлжэлүүлэгшэдэй, хүдэлмэриин жэлэй дээрэһээ эдэ бүгэдэ һайнаар харагдана. Донбасснаа В. С. Кузнецовой, Кузбасснаа Б. П. Старуновой толгойлдог сэбэрлэлгын забойн хүдэлмэришэдэй, Тюменскэ областьһоо үрэмдэлгын мастер С. Н. Ворушиловай толгойлдог коллективүүд үнгэрһэн жэлдэ гайхамшагта дүнгүүдые туйлаа һэн: шахтернуудай бригада бүхэн 1 миллион тоннохоо дээшэ нүүрһэ малтаһан, харин үрэмдэгшэд 148 мянган метр нефтиин скважина үрэмдэжэ, бүхэсоюзна шэнэ рекорд тогтооһон байгаа.

Туйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, эдэ бригадануд нүүрһэнэй ба нефтиин промышленностьда эгээ түрүүлэн Бүхэсоюзна XIX партийна конференциие нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлжэ, тэрэнэй нээгдэтэр түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ баһал шиидэбэ.

Манай обществын бүхы талануудые хубилган шэнэдхэхэ, партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар партийн асари ехэ түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө элсүүлхэбди гээд, КПСС-эй Центральна Комитедые найдуулнабди.

Коллективүүдэй даабаряар:
«Распадская» шахтын сэбэрлэлгын забойн хүдэлмэришэдэй бригадир, Социалис Ажалай Герой
В. М. ГВОЗДЕВ.

«Воргашорская» шахтын участогай начальник, Социалис Ажалай Герой
А. П.ПОТАПОВ.

Сургудай үрэмдэлгын хүдэлмэриин 2-дохи управленийн үрэмдэлгын бригадын мастер, Социалис Ажалай Герой
В. Л. СИДОРЕЙКО.

УРУГВАЙН ПРЕЗИДЕНТ ЕРЭЭ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ба Совет правительствын уряалаар албанай хэрэгээр Москва ошожо ябаһан Уругвайн Зүүн Республикин Президент Хулио Мариа Сангинетти мартын 19-дэ Ленинград ерэһэн байна.

ЛЕНИНГРАДТАЙ ТАНИЛСАБА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Уругвайн Президент Х. М. Сангинетти мартын 20-ной үдэр Нева дээрэхи хототой танилсаба. Тэрэ Пискаревой дурасхаалай бүлаша ошожо хараа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ами наһаяа алдаһан ленинградайхидай ба сэрэгшэдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлжэ, Президент Эхэ ороной хүшөөдэ венок табяа.

Айлшамнай «Исаакиевска һүмэ» гэһэн музей-хүшөөдэ хүрэһэн, Эрмитажай коллекциинүүдые хараһан байна.

Удаань Х. М. Сангинетти Пушкин хото хүрэһэн байна. Ленсоведэй гүйсэдкомой үмэнэһөө айлшанай хүндэлэлдэ сайлалга эмхидхэгдэбэ.

Уругвайн гүрэнэй толгойлогшо албанай хэрэгээр Ленсоведэй гүйсэдкомдо ороо.

Илалтын талмай дээрэхи хотын баатар хамгаалагшадта зорюулагдаһан хүшөөгэй дэргэдэ айлшамнай сэсэгүүдые табяа.

УРУГВАЙН ПРЕЗИДЕНТ МОСКВАДА

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй болон Совет правительствын уряалаар Уругвайн Зүүн Республикин Президент Х. Сангинетти мартын 21-дэ албанай хэрэгээр Москва ерээ.

Аэродром дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко һамгантаяа, бүсад түсхай түшаалтад Х. Сангинетти болон тэрэнэй һамгые угтаһан байна.

(ТАСС).

ХҮН ТУХАЙ АНХАРАЛ ОРОЛДОГО

ШЭТЭ. (ТАСС).

«2000 он хүрэтэрхи үедэ Алас-Дүрнын экономическа районой, Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексно гуримаар хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолһоо үндэһэлэн гараһан Забайкалиин хүгжэлтын хараа зэмүүд мартын 19-дэ Шэтэ хотодо областной партийна организациин эдэбхитэйэй суглаан дээрэ хаража үзэгдэбэ.

2000 он болотор айл бүхэниие болбосон түхэлтэй квартираар гү, али амяараа гэрээр хангаха, нютагуудта үйлэдбэрилэгдэдэг эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангаха талаар хизаарай ажалшадай урда ехэ зорилгонууд табигдана. Тэдэниие шиидхэхын тулада дайнай һүүлээрхи бүхы жэлнүүдэйхиһээ һураггүй ехэ капитальна һомололтонууд область дотор ашаглан хэрэглэгдэхэ эргэтэй.

Зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд удаан болзорой программые ёһотойгоор дэмжэнэгүй гээд элидхэл соо, мүн хүнүүдэй хэлэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдээ. Сибирьтэ үнгэтэ металлурги хүгжөөхэ томо район Шэтын областьдо байгуулха гээд тогтоолоор хараалагдаһай. Тэдэ эндэхи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхын орондо һүүлэй үедэ СССР-эй Хара металлургиин министерство Забайкалида барилгын хөёр трест болюулһан байна. Бусадшье министерствэнүүд болси албан зургаануудта гансал өөрынгөө захиргаанай тала хараха ябадал үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Областиин партийна эхин организацинууд болон нютагай Советүүд программаар хараалагдаһан хэмжэ ябуулгануудые заабол дүүргэхэ үүсхэл гарганагүй.

Тогтоолоор хараалагдаһан зорилгонуудые болзор соонь дүүргэхын тулада областиин ажалшадай ажалай ба эрхэтэн ёһоной эдэбхи үүсхэлые дэмшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ суглаанда хабаадагшад уряалаа.

ҺАРААР УРИДШАЛАН

Дулаанай фермын коллектив эбтэй эетэй, ажалша бэрхэ зон гэжэ үнинэй мэдээжэ болонхой. Мүнөөшье үбэлжэлгын үедэ эрхимээр хүдэлжэ байна.

Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, Ойморой совхозой түрүү фермынхид шэнэ амжалта туйлаба. Байгша оной түрүүшын кварталда 1060 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, фермын коллектив март һарын эхээр даабарияа дүүргээд байгаа. Мүн һү гүрэндэ худалдаха кварталай түсэбыншье болзорһоо холо урид дүүргэгдээ.

Энэ амжалтада фермын түрүү һаалишад Б. С. Ануева, Т. К. Баторова, О. Н. Майорова, Т. В. Мангадаева, М. Б. Бадаева, В. В. Хитынова болон бусад ехэ хубита оруулна.

Сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые баһал болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго эндэхид урдаа табина.

А. ХАЛТУЕВ.
Кабанскын район.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХУБИТАҺАА

Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхоз үнгэрһэн жэлдэ залуу мал шахан таргалуулһанай ашаар гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө горитойгоор үлүүлэн дүүргээ һэн. Тэдэнэрэй 1987 ондо туршаһан малай толгой бүриин шэгнүүрынь дунда зэргээр 386 килограмм болоһон байна юм.

Ажахын малшад арбан хоёрдохи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ мүн лэ туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхахын түлөө оролдосотойгоор, хүсэн түгэлдэрөөр хүдэлжэ байнхай. Жэшээлэн хэлэбэл, энэ жэлэй январь һарада тушаагдаһан 117 бодо малай толгой бүриин шэгнүүрынь 458 килограммда хүргэгдөө. Тиихэдэ февраль һарын туршада тэдэнэр 140 толгой мал гушаахадаа, тэдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 440 килограмм болгоһон байна юм. Эндэ иланга-яа Хонхолын комплексын малшад хубитаяа ехээр оруулаа. Тэдэнэр 1988 оной түрүүшын һарада харуулһалжа байһан бүхы үхэрэйнгөө толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 683 граммаар нэмэһэн габьяатай. Энэ коллективэй малшад февральдашье һайн ажаллажа гараһан байна.

Ажахын мэл адуулагшадай хүдэлмэридэ эндэхи малшадай, мүн коллективүүдэй арендэнэ подрядай гурим онсо нүлөө үзүүлнэ. Мүн энэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ ниитын адууһа малда дутамаггүй хүрэхэ тэжээлэй нөөсэлэгдэһэн ушар онсолон тэмдэглэлтэй.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ—БУЛТАНАЙ АНХАРАЛ

Ажахымнай партийна организациин бүридэлдэ 77 коммунист тоологдоно. Тэдэнэй 24-ниинь малшадаар, һүүртэнүүдые даагшадаар, һаалишадаар ажалладаг юм. Байгша оной зун белохоёо байгаа партийн Бүхэсоюзна XIX конференциие нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүнөөнһөө тэдэнэр үргэн бэлэдхэл хэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тэжээлэй багаар нөөсэлэгдэһые хараадаа абажа, үбэлжэлгэ урагшатайгаар үнгэргэхын тула ажахын партбюро ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Нэн түрүүн, бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэхэ, хоёрдохёор, малаа гарзада оруулхагүй, мүн ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилгонууд малшан бүхэнэй хубийн хэрэг болоно. Эдэ зорилгонуудые үбэлжэлгын дүүрэтэр бэелүүлээ һаа, партконференцидэ хэгдэһэн бэлэг болохо гэжэ бултадаа ойлгонобди.

Тугалнуудаа эхэтэйнь суг хандуулнабди. Ажахынгаа малшадай 40 үбэлжөөндэ совхозой эмхи зургаанууд, ниитын организацинууд һара соо 2—3 дахин ябахаар уялгалагданхай. Хангалгын дүримэй ёһоор тэдэнэй дунда мүрысөөн эмхидхэгдээ. Үбэлжэлгын үедэ малшадые эрхимээр хангаһан коллективтэ, эдэбхитэй хүнүүдтэ үнэтэ бэлэгүүд барюулагдахаар хараалагданхай. Тиимэһээ энэ жэлэй үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэдэнэ.

Б. БАДМАЕВ,
Далахайн совхозой партбюрогой секретарь.
Захааминай район.

Бүхэсоюзна XIX партконференциие үгтуулан

ШЭНЭ УЯЛГАНУУД АБТАА

Партиингаа түүхэтэ XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байхадаа, мүн бүхы совет арадай ажабайдалда тон ехэ удха шанартай Бүхэсоюзна XIX партконференциин болохоёо байхада, районой ажалшад урид абаһан социалис уялгануудаа дахин хаража үзэбэ.

Нэн түрүүн ажалша коллектив, хүн бүхэн социалис мүрысөөндэ улам эршэмтэйгээр оролсон, тэдэнэйнгээ аша үрые дээшэлүүлхэ, илангаяа үйлэдбэридэ эршэмтэй технологи, түрүү онол арганнуудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилго табина. Тэрэшэлэн мал болон тараяан ажалда хамтын, гэр бүлын подряд, ажахын тоосоо һайнаар хэрэглэжэ, ажалай бүтээсэ, продукциин шанарые дээшэлүүлхэ уялганууд абтана.

Тиигэжэ районой колхоз, совхозууд мяха, һү гүрэндэ худалдаха жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые байгша оной майн 9—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет арадай Илалтын үдэр болотор дүүргэхэ байна. Энэ үе соо бүхыдөө 19,5 мянган центнер гэхэ гү, али түсэбһөө 1,7 мянган центнерээр ехэ мяхан, 67 мянган центнер гэхэ гү, али 9500 центнерээр ехэ һүн үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Жэлэй түрүүшын хахадта районой ажахынуудта үнеэн бүриһөө 1360 килограммһаа бага бэшэ һүн һаагдаха зэргэтэй. Олохон һаалишад энэ үе соо үнеэн бүриингөө һү һаамые 1700—1800 килограммда хүргэхэ уялгануудые абанхай.

Ажахынууд малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар түгэсхэхэ, мүн бүхы районоороо зуун эхэ хонин бүриһөө 85-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэ зорилготой.

Колхоз, совхозууд хабарай тарилгада эрхимээр бэлдэжэ, газарай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха байна. Энэ жэлдэ бүхыдэнь 6,5 мянган гектарта орооно таряан эршэмтэй технологиин ёһоор таригдаха юм.

Г. ФИЛАТОВ,
КПСС-эй Тарбагатайн райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша.

Загарайн районой Онохойн агропромой нэгэдэлдэ Логантий Федорович Козлов һаалишанаар 13-дахи жэлээ хүдэлжэ ябана. Мэдээжэ һаалишан 52 үнеэдые өөр дээрээ даажа абаад, жэншэдгүй харуулһалжа, эдеэлүүлжэ, һаажа байдаг гэшэ.

Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3360 килограмм һү һаажа, ажахы соогоо түрүү һуури эзэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Ф. Козлов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УРДЫНХИҺАА ЭМХИТЭЙ

Энэ жэлдэ Хяагтын совхозой хонидой отарануудта түл абалга ялала үрэгшатай һайнаар үнгэргэдэжэ байна.

Һүүлэй мэдээгээр бүхыдөө абтаха ёһотой 6000 хурьгадайнь 5550-ниинь абтаад, гарза хоролтогуйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Олохи бригадануудта хонид хурьгалжал байнаар.

Ажахыда түрүүшын зуутан бии болоо. Дүй дүршэл ехэтэй түрүү хонишон П. П. Самдановай, мүн энэ ажалда үнихэнэй хүдэлжэ байһан хонишон В. В. Чериояровай бригаданууд зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлнэ. Жэшээнь, Пурбо Пурбуевич Самдановтан 530 эхэ хонидтой һаа, тэдээннээ 532 хурьга абаад байнхай. Түрэхэ хонид үшөө бии.

Мүн ахалагша хонишод С. Ц. Раднатаров, Д. Д. Дынжинов гэгшэдэй даадаг бригаданууд хурьга абаха түсэбтэ даабаринуудаа баһал холо үлүүлээд, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготой ажаллана.

Байгша ондо ажахыда үбэлжэлгэ тиимэ элбэг бэшэшье һаань, эндэхи хонишод хабарай хагсууда оролдолго, харюусалгаяа улам дээшэлүүлжэ, бүхы арга боломжөө элсүүлэн, бүхыдэнь 6060 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн уялгаяа заатагүй дүүргэхэ хүсэлэнтэй.

А. ФАРФУТДИНОВ.
Хяагтын район.

ҺАРААР УРИДШАЛАН

Дулаанай фермын коллектив эбтэй эетэй, ажалша бэрхэ зон гэжэ үнинэй мэдээжэ болонхой. Мүнөөшье үбэлжэлгын үедэ эрхимээр хүдэлжэ байна.

Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, Ойморой совхозой түрүү фермынхид шэнэ амжалта туйлаба. Байгша оной түрүүшын кварталда 1060 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, фермын коллектив март һарын эхээр даабарияа дүүргээд байгаа. Мүн һү гүрэндэ худалдаха кварталай түсэбыншье болзорһоо холо урид дүүргэгдээ.

Энэ амжалтада фермын түрүү һаалишад Б. С. Ануева, Т. К. Баторова, О. Н. Майорова, Т. В. Мангадаева, М. Б. Бадаева, В. В. Хитынова болон бусад ехэ хубита оруулна.

Сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые баһал болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго эндэхид урдаа табина.

А. ХАЛТУЕВ.
Кабанскын район.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХУБИТАҺАА

Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхоз үнгэрһэн жэлдэ залуу мал шахан таргалуулһанай ашаар гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө горитойгоор үлүүлэн дүүргээ һэн. Тэдэнэрэй 1987 ондо туршаһан малай толгой бүриин шэгнүүрынь дунда зэргээр 386 килограмм болоһон байна юм.

Ажахын малшад арбан хоёрдохи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ мүн лэ туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхахын түлөө оролдосотойгоор, хүсэн түгэлдэрөөр хүдэлжэ байнхай. Жэшээлэн хэлэбэл, энэ жэлэй январь һарада тушаагдаһан 117 бодо малай толгой бүриин шэгнүүрынь 458 килограммда хүргэгдөө. Тиихэдэ февраль һарын туршада тэдэнэр 140 толгой мал гушаахадаа, тэдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 440 килограмм болгоһон байна юм. Эндэ иланга-яа Хонхолын комплексын малшад хубитаяа ехээр оруулаа. Тэдэнэр 1988 оной түрүүшын һарада харуулһалжа байһан бүхы үхэрэйнгөө толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 683 граммаар нэмэһэн габьяатай. Энэ коллективэй малшад февральдашье һайн ажаллажа гараһан байна.

Ажахын мэл адуулагшадай хүдэлмэридэ эндэхи малшадай, мүн коллективүүдэй арендэнэ подрядай гурим онсо нүлөө үзүүлнэ. Мүн энэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ ниитын адууһа малда дутамаггүй хүрэхэ тэжээлэй нөөсэлэгдэһэн ушар онсолон тэмдэглэлтэй.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

БУРЯАД АССР-эй ЭМШЭЛЭЛГЭ-НЭРГЫЛЭМЖЫН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ МЕДИЦИНСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ВРАЧ» ГЭНЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Элүүрүүр хамгаалгын талаар габьяатай байһанайнь, эмшэлэлгэ-нэргылэмжын эмхи зургаануудай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ «РСФСР-эй габьяата врач» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Афанасий Борисовичта — Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ Республиканска больницын отделение даагша.

Эмилия Ермаковнада — арадай депутадуудай Улан-Удэ городской Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй элүүлгэн тэнгэлгэ даагша.

Валентина Семеновнада — Кабанскын районой больницын врач.

Анна Дмитриевнада — Буряадай АССР-эй Элүүлгэн министерствын 3-дахи больницын врач.

Геннадий Константиновичта — Загарайн районой участково больницын ахамад врач.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. ОРЛОВ.
РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь С. ЧИСТОПЛЯСОВ.

1988 оной мартын 18.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар

СЭБЭР ОЛЗОНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллектив байгша оной январиин нэгэнһээ өөнэдөө өөһэдыгөө мүнгэ зөөрөөр хангаха, гаргашаяа гэхэрюулхэ гуримаар хүдэлжэ эхилбэ. Ажахын гүйсэд тоосоондо үндэһэлэн, арадай ажахын улам ургажа байгаа эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха зорилготойгоор комбинадайм-най коллектив һалбариин министерствын захиралтаар 1986 ондо ажахы эрхилэлгын шэнэ гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ эхилээ һэмди.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй эхинһээ комбинадай коллектив түсэбтэ даабарияа ургашатай дүүргэнэ. Руда шанаржуулдаг шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулжа, вольфрамай концентрат екээр абаһанай ашаар товарна продукци гаргалгые дээшэлүүлжэ, үндэр дүнгүүдые туйлана. Байгша табан жэлэй түрүүшын жэлдэ комбинадай коллектив бүхы гол дүнгүүдээр түсэбөө дүүргэһэн, хэлсээнэй ёһоор продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ түсэб 100 процент бэелүүлһэн байха юм. Мүн түсэбөөр хараалагдаһан 60 мянган тухэригэй ашаг олзо абаха ёһотой байһан аад, бодото дээрээ 329 мянган тухэригтэ хүргөө һэмди. Тиигэжэ ехэ ашаг олзо абажа, гарзатайгаар хүдэлдэг предприятинуудай тоохоо гараабди.

Түсэблэгдэдэг эсэсэй дүнгүүдэй таларр хубилалтануд болоһон байна. Дээдын зургаанһаа эригдэдэг дүнгүүдэй тоо эрид үсөөрүүлэгдээ. Тиигэжэ предприятиин ажал ябуулгые гүйсэд тодорхойлдог дүнгүүдлэ үлөөгдөө. Тиигэжэ тэдэ бүхы цехүүдтэ саг болзортоо хүргэгдэдэг болоо.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда ажаллахаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха комисси директорэй захиралтаар 1986 ондо бии болгогдоо һэн. Тус комиссиин бүридэлдэ комбинадай ахамад мэргэжэлтэд, таһагуудай начальнигууд орошон байна. Предприятиин директорэй хүтэлбэри доро комиссиин гэшүүд шэнэ гуримда орохо бэлэдхэлэй түрүүшын ээлжээнэй хэмжээ ябуулганууд-дые, мүн арбан бүлэгһөө бүридэһэн программа зохёогоо һэн. Энэ программа соо хараалагдаһан зорилгонуудые комбинадай фабрика, уурхай болон цехүүдэй түсхай албанууд саг соонь дүүргэнэн байха юм. Пропагандист болон агитаторнууд хүдэлмэришэдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулаа. Экономическа, коммунис ажалай һургуулинуудта хүдэлмэришэд ажахы шэнээр эрхилэлгын асуудалнуудые шудалжа, эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлээ. Эдэ һургуулинуудта анхан хэшээлнүүд шагнагшадай ехэ эдэбхигүйгөөр үнгэрдэг байһан һаа, бэлэдхэлэй үедэ тэдэнэр ашаг олзо юунһээ абтанаб, салин хүлһэн, мүнгэн шан яагаад түлэгдэнэб гэхэ мэтэ асуудалаар ехэтэ һонирхоһон байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй май һарада «Союзвольфрам» комбинадай продукци худалдалгын хэмжээе дээшэлүүлэн, ашаг олзо абаха түсэбыень олон мянган тухэригтэ хүргэнэн байха юм. Комбинадай коллектив үнгэрэгшэ ойн баярай жэлдэ социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлэн бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, түсэбтэ даабарияа, абаһан уялгаяа амжалтатай дүүргэһэн, ехэ ашаг олзо абаһан байна.

Байгша табан жэлэй жэл жэлээр хубаарилагдаһан экономическа нормативуудые абаабди. Тогтоогдоһон сэнгүүдэй һуури дээрэ ажахын тоосоото товарна продукци гаргаха даабариие түрүүшынхиеэ цехүүдтэ дамжуулаабди. Эндэ нэгэ тухэригэй ажахын тоосоото товарна продукци үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдадаг мүнгэ тоолон тодорхойлообди. Эдэ бүгэдэ шэнэ юумэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ ажахын тоосооной гурим саашадаа нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй гэһэн тобшолол хээ һэмди. «Ирмагтал предприятинуудай гарзагүйгөөр, ашаг олзотойгоор хүдэлхын, энээнэй түлөө бүримүһэн харюусахын тула ажахын тоосооной үндэһэ һуури дээрэ трест болон предприятинууд бии болгогдоо» гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн юм. Арбан хоёрдохи табан жэлэй эхиндэ ажахын тоосооной гурим комбинадай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Ажахын тоосооной комбинат доторой шэнэ стандарт зохёогдоо.

Хубилган шэнэдхэлгын гол шухала асуудалнуудай нэгэн гэхэдэ, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлгэ болоно. Шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй, ажал эмхидхэлгын түрүү онол арганууды үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй, технологическа, ажалай журам шангадхаһанай ашаар тус бригадын коллектив руда малтаха байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариие июниин 28 болотор дүүргэхэ юм. Мүн шэмэ ехэтэй түмһэтэ үргамалнууд эндэмнай үргадаггүй юм. Малаймнай байранууд тиимэ капитальнаар бариг даагүй. Иимэ эрхэ байдалһа боложо, үнеэднай түхэреэн жэлэй туршада бэлшээгдэдэг. Уһа сахаяа, наг шэбхэеэ морин шаргаар шэрэдэгбди.

Минии даадаг бишыхан коллективехэл эбтэй, зетэйгээр хүдэлдэг гээшэ. Эдэ нүхэдки бултандаа охэ һүнэй түлөө тэмсэдэг байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ 6 һаалишанаймни 5-ниинь түсэбтэ даабаринуудаа А. В. Семенов һунгагдаһан байха юм.

Өөһэдөө өөһэдыгөө мүнгэ зөөрөөр хангаха, гаргашаяа тэхэрюулхэ гуримаар хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын һарын даабариие комбинадай коллектив амжалтатай дүүргээ. Бидэнэр үнгэрһэн һарада хэлсээнэй ёһоор, продукци худалдаха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн, түсэбһөө гадуур ашаг олзо абаһан байнабди. Иигэжэ байгша оной даабариие дүүргэхэ хэрэгтэ найдамтай һуури габигдаба гээшэ. Комбинадай коллективэй урда байгша ондо ехэ зорилго табигданхай. Нэн түрүүн бүхы цехүүдэй коллективүүд хэлсээнэй ёһоор продукци худалдаха түсэбөө сүм бэелүүлхэ ёһотой. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 2,4 дахин ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха болонобди.

Бүхэсоюзна XIX партконференциие нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууды-ые абаабди. Холтоһоной уурхайн С. Г. Клиновицкиин хүтэлбэрилдэг бригада энэ ехэ үйлэ хэрэгые ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэһэн үүсхэл гаргаа. Түрүү дүй дүршэл хэрэглэһэнэй, ажал эмхидхэлгын түрүү онол арганууды-ые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй, технологическа, ажалай журам шангадхаһанай ашаар тус бригадын коллектив руда малтаха байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариие июниин 28 болотор дүүргэхэ юм. Мүн шэмэ ехэтэй түмһэтэ үргамалнууд эндэмнай үргадаггүй юм. Малаймнай байранууд тиимэ капитальнаар бариг даагүй. Иимэ эрхэ байдалһа боложо, үнеэднай түхэреэн жэлэй туршада бэлшээгдэдэг. Уһа сахаяа, наг шэбхэеэ морин шаргаар шэрэдэгбди.

Минии даадаг бишыхан коллектив ехэл эбтэй, зетэйгээр хүдэлдэг гээшэ. Эдэ нүхэдки бултандаа охэ һүнэй түлөө тэмсэдэг байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ 6 һаалишанаймни 5-ниинь түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлжэ шадаа һэн. Харин Д. Г. Шарастепанова түсэбтэ даабаряа дүүргэнгүй үлэшоо. Энэ нүхэрнай үнгэрһэн жэлдэ һулашагаар ажаллаа. Тэрэнэй ажал тухай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсээ һэмди. Байгша ондо энэ нүхэрнай дутуу дундаяа усадхажа, маанадтай ана-мана дүнгүүдые, туйлаха байһандань батаар найданабди.

Һаалишадай дундаа дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ манай фермын һаалишан Дулма Жанчиповна Дабаева түрүүлжэ, «районой чемпион» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Тэрэ үнеэн бүриһөө 1513 килограмм һу һаажа, даабаряа 159 процент дүүргээ. Харууһалжа байһан малаа гарзалуулаагүй. Һаалишан Ирина Ринчиновна Доржиева КПСС-эй гэшүүн юм. Тэрэ үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 1204 килограмм һу һаажа, түсэбтэ даабаряа 126,7 процент дүүргээд. районой мянгатанай клубай гэшүүнээр абтанхай.

Би өөрөө үнеэн бүриһөө 1162 килограмм һу һаажа, түсэбтэ даабаряа 122,4 процент дүүргэнхэйб. Д.-С. Ж. Сайбанова С. Б. Аюшеева хоёр районой мянгатанай клубта ороошьегүй һаа, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэһэн байха юм. Байгша ондо манай коллективэй гэшүүд бултандаа мянгатанай хараа дабаха зорилготой ажаллажа ябана.

Һу һаалгые энэ жэлдэ хайшан гээд дээшэлүүлхэ тухай бидэ оло дахин бодолгодо абтана гээшэбди. Районой мянгатанай клубай 12 гэшүүн һаяхан сугларжа, энээн тухай һанамжа дурадхалнуудаа хэлсээ. Манай фермын гэшүүн Дулма Жанчиповна Дабаева тэрэ үулэалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, жэлдээ үнеэн бүриһөө хоёр мянган килограмм һу һааха арга боломжо бии гэжэ мэдүүлээ. Хэрбээ үнеэдээ һайн шанартай тэжээлээр гүйсэд хангажа шадабал, энэ зорилгомнай бэелүүлэгдэхэ һэн. Иигэжэ энэ дүй дүршэлөөр баян һаалишан эхэнэрэй үгэ хэлэхэдэнь, бидэ үнэн зүрхэнһөө дэмжээ һэмди. Ушар тиимэһээ өнэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгые районой бүхы һаалишад дэмжэхэ ёһотой. Иигээд ойрын жэлнүүдтэ манайшье Аха нютагта фермэ бүхэн мүнөөнэй эрилтээр баригдаха, оньһожоруулагдамал түхеэрэлгэнүүдтэй болохо аалам. Харин бидэ өөһэдөө бии байгаа сабшалангаа үтэгжүүлэн харууһалжа, үбһэ ехээр хуряадаг болохо ёһотойбди. Ажалай шэнэ ёһо гуримда орохо бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Манай фермын коллектив хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг болобо. Иигэжэ малшаднай эдэ бүгэдын аша туһаар жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2 мянган килограмм һу һааха зорилго табиба гээшэ.

Манай һаалишан бүхэн малай үбэлжэлгын үедэ өөһэд өөһэдын социалис уялганууды-ые абанхай. Мүнөө манай 108 үнеэнэй оройдоол 48-ниинь һаагдана. Сүүдхэдэ дунда зэргээр 223 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 4,4 килограмм һу һаажа байнабди. Февраль, март һарада үнеэднай тугаллажа эхилхэ юм. Социалис мүрысөөнэй дүримэй ёһоор, манай һаалишадта нэмэлтэ салин үгтэдэг. Түсэбһөө үлүү нэгэ килограмм һу һаагаа хадаа 0,7 мүнгэ, даажа абаһан малаа гарзада оруулаагүй һаа, 10 мүнгэ нэмэлтэ түлбэри абадагбди. Байгша үбэлжэлгын үедэ нэгэшье мал гарзада оруулагдаагүй.

Коммунист И. Р. Доржиева малай үбэлжэлгын үедэ 18 үнеэнһээ 13 тугал абажа түлжүүлхэ, 1208 центнер һу һааха гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 638 килограмм һу абаха зорилготой ажаллажа ябана. Түрүү һаалишан үнгэрһэн һара соо 6 тугал абаад байна.

Бии байгаа арга боломжоёо хэржа үзөөд, бидэ фермэзрээ 1987-88 оной үбэлжэлгын үедэ ехэ һу һааха талаар район дотороо үүсхэл гаргаа һэмди. Энэ оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхын тула манай фермын һаалишад үбэлэй юһэн һара соо үнеэн бүриһөө 597 килограмм һу һааха, үбэлжэлгын үедэ үнеэдтээ тэжээлыень буйлуулжа, үгэнэнэй ашаар һу һаалиһа дээшэлүүлхэ гэһэн социалис уялга абанхай. Энэ хараа зорилгодоо хүрэхын тула тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ үсөд шангаар хүдэлжэ ябанад. Фермын тэжээл буйлуулдаг цех аша үрэтэйгөөр хүдэлгэгдэнэ. Энэ цехэй хүдэлмэрие Эржэна Будаева харюусалга ехэтэйгээр эрхилхые оролдоно.

Малшадые үбэлэй һаранууда-та комплексноор хангаха асуудал шиидхэгдэнхэй. Манда нэгэ гүйлта бии. Улаан-Удэ хотын томо-томо театрнуудай артистнар манай райондо айлшалхань үсөөн болонхой. Маная мартангүйгөөр хаа-яашье эрьежэ байгаа һаань, һайн бэлэй. Харин бидэ харюудань һайнаар хүдэлхэ байһанаа мэдүүлнэбди.

З. ХАПТАГАЕВА,
Ахын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Саяанай һу һаалишан фермые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Наанань (баруун гарһаа) һаалишад З. Д. Хаптагаева, С. Б. Аюшеева, Д. Ж. Дабаева; Саанань — И. Р. Доржиева, Д. С. Сайбанова, Д. Г. Шарастепанова гэгшэд.

Г. ЦЫБДЕНОВЭЙ фото.

Малай үбэлжэлгэ: үдэрһөө үдэртэ

ХАРАА ЗОРИЛГОДОО ХҮРЭХЭБДИ

Манай Саяанай һу һаалиин фермын коллектив 6 һаалишанһаа бүридэдэг юм. Хүн бүхэндэ 18 үнеэн даалгагдажа үгтэнхэй. Үнгэрһэн ойн баярай жэлдэ бидэ сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулһанай ашаар фермээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1099 килограмм һу һааһан байнабди. Иигэжэ һаалишаднай һара бүхэндэ үнеэн бүриһөө 32,8 килограмм һу һааһан болоно. Бидэ жэлэй туршада түсэбэй ёһоор 974 центнер һу һааха һаа, тэрэнээ 1177 центнертэ хүргэжэ, түсэбөө 120,8 процент бэелүүлһэн байнабди. Энэ үрэ дүнгөөрөө омогорхон ябанабди. Харин зарим уншагшад яагаа бага һу һаадаг зон гээшэб гэжэ гайхахадаашье боложо магадгүй. Теэд манай хада-улата Ахын районой байдалда жэлдээ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һу һаахань тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ ааб даа. Республикын бусад районуудта орходоо манай эндэхи һу һаалиин фермэнүүд тад ондоо юм бээ. Ямар юумээрээ илгаатайб гэбэл, Ахын алишье ажахыда оньһожоруулагдаһан нэгэшье фермэ олохогүйт. Тэрэнэй хажуугаар үнеэднай тиимэ элбэг үбһэ тэжээлээр хангагдадаггүй. Мүн шэмэ ехэтэй түмһэтэ үргамалнууд эндэмнай үргадаггүй юм. Малаймнай байранууд тиимэ капитальнаар бариг даагүй. Иимэ эрхэ байдалһа боложо, үнеэднай түхэреэн жэлэй туршада бэлшээгдэдэг. Уһа сахаяа, наг шэбхэеэ морин шаргаар шэрэдэгбди.

Минии даадаг бишыхан коллектив ехэл эбтэй, зетэйгээр хүдэлдэг гээшэ. Эдэ нүхэдки бултандаа охэ һүнэй түлөө тэмсэдэг байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ 6 һаалишанаймни 5-ниинь түсэбтэ даабаринуудаа бүриһөө дунда зэргээр 2 мянган килограмм һу һааха зорилго табиба гээшэ.

Манай һаалишан бүхэн малай үбэлжэлгын үедэ өөһэд өөһэдын социалис уялганууды-ые абанхай. Мүнөө манай 108 үнеэнэй оройдоол 48-ниинь һаагдана. Сүүдхэдэ дунда зэргээр 223 килограмм гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 4,4 килограмм һу һаажа байнабди. Февраль, март һарада үнеэднай тугаллажа эхилхэ юм. Социалис мүрысөөнэй дүримэй ёһоор, манай һаалишадта нэмэлтэ салин үгтэдэг. Түсэбһөө үлүү нэгэ килограмм һу һаагаа хадаа 0,7 мүнгэ, даажа абаһан малаа гарзада оруулагдаагүй һаа, 10 мүнгэ нэмэлтэ түлбэри абадагбди. Байгша үбэлжэлгын үедэ нэгэшье мал гарзада оруулагдаагүй.

Коммунист И. Р. Доржиева малай үбэлжэлгын үедэ 18 үнеэнһээ 13 тугал абажа түлжүүлхэ, 1208 центнер һу һааха гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 638 килограмм һу абаха зорилготой ажаллажа ябана. Түрүү һаалишан үнгэрһэн һара соо 6 тугал абаад байна.

Бии байгаа арга боломжоёо хэржа үзөөд, бидэ фермэзрээ 1987-88 оной үбэлжэлгын үедэ ехэ һу һааха талаар район дотороо үүсхэл гаргаа һэмди. Энэ оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхын тула манай фермын һаалишад үбэлэй юһэн һара соо үнеэн бүриһөө 597 килограмм һу һааха, үбэлжэлгын үедэ үнеэдтээ тэжээлыень буйлуулжа, үгэнэнэй ашаар һу һаалиһа дээшэлүүлхэ гэһэн социалис уялга абанхай. Энэ хараа зорилгодоо хүрэхын тула тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ үсөд шангаар хүдэлжэ ябанад. Фермын тэжээл буйлуулдаг цех аша үрэтэйгөөр хүдэлгэгдэнэ. Энэ цехэй хүдэлмэрие Эржэна Будаева харюусалга ехэтэйгээр эрхилхые оролдоно.

Малшадые үбэлэй һаранууда-та комплексноор хангаха асуудал шиидхэгдэнхэй. Манда нэгэ гүйлта бии. Улаан-Удэ хотын томо-томо театрнуудай артистнар манай райондо айлшалхань үсөөн болонхой. Маная мартангүйгөөр хаа-яашье эрьежэ байгаа һаань, һайн бэлэй. Харин бидэ харюудань һайнаар хүдэлхэ байһанаа мэдүүлнэбди.

З. ХАПТАГАЕВА,
Ахын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Саяанай һу һаалиин фермые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Наанань (баруун гарһаа) һаалишад З. Д. Хаптагаева, С. Б. Аюшеева, Д. Ж. Дабаева; Саанань — И. Р. Доржиева, Д. С. Сайбанова, Д. Г. Шарастепанова гэгшэд.

Г. ЦЫБДЕНОВЭЙ фото.

ҺААЛИШАДАЙ МҮРЫСӨӨНДЭ ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

«ШАНДААҺАТАЙХАН БАСАГАН ЛЭ»

Багжагар бэетэй энэ эхэнэрые абаһаар харахадаа, юундэньеб һаалишанаар бэшэ, харин лаб тракторист байгаа ёһотой гэһэн бодолдо абтаа һэм. Людмила Макаровна минии сэдьхэлдээ бодомжолжо ябаһые таежархиһандал энеэбхилээд:

— Һаалишадаймнай ажал хүшэрхэн даа. Хори гаран үнеэнэй эдихэ тэжээлые бар хүсөөрөө зөөнэ гээшэбди. Арба гаран литрэй багтаамжатай хоёр хүнэгөөр эды олон үнеэдтэ бурдууг зөөжэ уулгаха гээшэ одоол бэрхэтэй. Хүшэ тамир хэрэгтэйл байдаг. Манай абадаг ехэ салин түлбэри бэлэхэнээр гарта ородоггүй даа, — гэжэ хэлээ һэн.

Дүшөөд наһанай энэ эхэнэр Иркилигэй һаалиин фермэдэ эгсэ хорин жэлэй туршада һаалишанаар ажаллана. Тиимэһээ коллектив соогоо эгээл дүй дүршэлтэй, шадамар бэрхэ хүнүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Людмила Макаровна анханда эхынгээ эндэ ажаллахада дахасалдажа, һаалишанай бүхы шахуу ажалыень сүм хэлсэдэг байһан ааб даа. Тиимэһээ энэ хүдэлмэридэ дадал болоһондоо мүнөө тухашаржа тулгардадаггүй ёһотой.

— Эндэ мүнөө Людмилын ахань ажалладаг. Алексей Макарович Спирин фермымнай түрүү үхэршэнэй нэгэн болоно. Тиихэдэ Макаровнагай үбгэниинь Станислав Иосифович Ланец баһал үхэршэн юм. Булта ажалша бэрхэ, шамбай, шуран хүнүүд даа, — гэжэ эндэхи фермые даагша Алексей Алексеев магтан хэлээ һэн.

Иркилигэй һаалиин фермэ тиимэ томо бэшэ, эндэ найман һаалишан 190 үнеэ харууһална. Нёдондо тус коллектив ажахынгаа бүхы дүрбэн фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гераа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2613 килограмм һу абаһан байха юм. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ һу ехээр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхээр район соогоо үүсхэл гаргахадаа, эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 1800 килограммһаа бага бэшэ һу һаахаар шиидээ.

Ажалай тэмсэлдэ шалгарһан тус коллективэй амжалтада үнинэй һаалишан Людмила Макаровна Ланецай оруулһан хубита ехэхэн байха. Ушарныь хадаа энэ нүхэрнай ойн баярта үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3078 килограмм һу абажа, республикын һаалишад — гурбан мянгатанай клубай гэшүүндэ хоёрдохёо абтаха эрхэдэ хүртэһэн байна.

Эндэхи һаалишадай мэдүүлһэнэй ёһоор эдэ үдэрнүүдтэ үбэлжэлгэнь һайнаар үнгэжэ байнхай. Һүрэг үнеэдынь гэмгүй ондо орохын хажуугаар һу шэмэээ горитойгоор дээшэлүүлнэ. Мүнөө үнеэдтэ туд бүридэнь үдэртэ 20 килограмм силос, 2 килограмм үбһэ, һолоомо, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 500 граммай хүртэхөөр талха тарианай зүйл үгтэнэ.

— Манай фермэдэ тэжээлэй цех үгы гээшэ. Котельнэ соо гансал уһа бусалгажа, түмэр хоолойгоор дамжуулагдадаг. Һаалишан бүхэндэ 1,5 кубометрэй багтаамжатай түмэр амһарта бии. Бидэ тэрээн соогоо хэршэгдэһэн һолоомо хээд, талха тарианай зүйлһөө нэмэжэ холёод, халуун уһанда дэбтээнэбди. Энэ холисомнай сүүдхын туршада байлгагдажа шанаржуулһагдана. Бидэ үглөө-үүр үнеэдээ һаажа дүүргээд, энэ тэжээлээ хүнэгөөр зөөжэ, малдаа уулганабди. Ажал ехэшэг ааб даа. Теэд яахаб. Үнеэдтээ энэ мэтын тэжээл үгөөгүй һаа, һу ехээр абахагүйлди, — гэжэ Людмила Ланец хэлээ һэн.

Үнинэй һаалишадһаа асуухада, һу ехээр һаахын тула үнеэдэй дэлэнгэй хүхэнүүдые шадал соохоноо шоботорхо бэшэ, һайнаар хооллуулха хэрэгтэй гээ һэн. Людмила Ланец гурбан мянганай хилэдэ хүрэхын түлөө нилээд оролдолго гаргаа. Абаһаар һу шэмэтэй бүлэг бии болгохо талаар горитойхон ажал ябуулаа. Тэрэ үнеэн бүхэнэйнгөө һу шэмые зүбөөр тодорхойлхые оролдодог һэн. Иигэжэ тодорхойлһоной һүүлээр, тэжээлээ һу шэмынь зэргээр хубаарилаад туршаа. Олонхи ушарта фермынь зоотехник ехэ туһатэй заабари үгэдэг байгаа юм.

Мүнөө Людмила Макаровнагай бүлэгтэ үнеэдынь диилэнхидээ һу шэмээрээ бусадһаа булюу гэжэ мэргэжэлтэд хэлээ һэн. Юуб гэхэдэ энэ нүхэрнай һаа тугаллаха гунжануудые тушаажа абахадаа одоол нариннаар шалгадаг хүн. Фермын һаалишадай мэдүүлһэнэй ёһоор мүнөө һаалишад һүрэгөө шэнэлхээр гунжа абахадаа, тугаллаһанайнь һүүлээр һу шэмыень заабол тодорхойлжо, үдэртэ 8—9 килограммһаа бага һу үгэдэг малаа гэдэргэнь гүүртэдэнь тушаана. Иимэ гурим анха түрүүн Людмила Ланецай дурадхалаар хэрэглэгдэдэг болоо һэн. Урдандаа иимэ юумэн үгы байһан ааб даа. Һаалишан тугаллаха гунжа абаа һаа, наһатай болжо голодоһондо гараха болзоройнь хүсэлдэтэр харууһалдаг, һаадаг байгаа.

— Тугаллаһан гунжан бүхэндэ шалгалтын һаам хэжэ, һу шэмыень тодорхойлхо дурадхалдамнай түрүүлэн зоотехниг-үүд дурагүйлхэдэг байгаа. Юуб гэхэдэ, һүрэг шэнэлхэ эмэ хашараг, гунжануудые дутадаг байгаа. Үсхэбэрилхэ эхэ малайнгаа тоо толгойн дутадажа байхада, һаалишадай дура зоргоор гунжануудые хэн шэлүүлжэ байхаб даа. Сагнайшье тиимэ байгаа гүбэ, — гэжэ Людмила Макаровна тобшолно.

Сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилхэ, энэ һалбариие ашаг олзотой болгожо хүгжөөхэ эрилтын табигдахадал, урданайнь заншал болоһон гуримай усадхагдажа, шалгалта хэхэ эрхын һаалишадта олгогдоһониинь энэл ха юм даа.

Бүхы фермээрээ богонихон болзор соо 2600 килограммай хилэ дабаха гээшэ ехэ амжалта ааб даа. Мүнөө эндэхи һаалишад Людмила Макаровнагайнгаал жэшээгээр гурбан мянганай дабаан тээшэ сэхэ дабшанад.

— Январь һарамнай үнгэршэбэ, һая дүнгүүдые согсолходо, манай Люда баһал шалгараа. Ганса фермэдээ бэшэ, бүхы ажахыдаа ааб даа. Эхэ, эсэгэнээ удхатай, шандааһатайхан шадамар басаган даа, — гэжэ отделение эрхилэгшэ Николай Павлович Данилов магтан хэлэжэ байгаа бэлэй.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

«Элшэ хүсэн эзэгүй зандаа гээшэ гү?» гэһэн статьятаа

ХҮГЖӨӨХЭ ГҮ, АЛИ УСАДХАХА ГҮ?

Бүри совет засагай тогтоогдохо үеэр гүрэнэй бюджедэй 40 процентнь элшэ хүсэ хүгжөөлгэдэ зорюулагдадаг байһан юм. Харин он жэлнүүдэй сшохо тума энэ һалбариин зарим зорилгонууд хэрэгсээгдэхээ болинхой шахуу, нэгэ шэглэлтэй хөөрэлдөөнүүд үсөөрэнхэй гэбэл, алдуугүй. Жэтэй гү, али ядахын сагта түсэбтэ табан жэлэй хугасаадашье республикын энергетигүүдэй зүблөөн ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар үнгэрэгдэдэг байгаа һаань, туһатайл һэн ха.

Һанаһан, бодоһоноо эридшэгээр иигэжэ хэлэһэмни өөрын үндэһэтэй юм. «Буряад унэн» газетын январиин 30-най номерто «Элшэ хүсэн эзэгүй зандаа гээшэ гү?» гэһэн рейдовэ статья толилогдоо бэлэй. Гус статьяһаа юун элирнэб гэхэдэ, элшэ хүсэ зүбөөр, гамнан хэрэглэжэ олонхимнай һураадүй, имагтал хубиин секторһээ гадуур бүхэли предприяти, коллективүүдшье зайн гал алмаха, арьбалха гээшье мүнөө болотор баримталдаггүй, ёһотоор анхардагшьегүй байха юм. Нэгэ иимэ жэшээ дурдаһуу. Һаяхана Госагропромой таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэй суг «Малай фермэнүүдые оньһожоруулгын хэмжээн» гэһэн рейд Ивалгын районой ажахынуудаар үнгэргөөбди. «Заветы Ильича», Оронгын, «Сэлэнгэ» совхозуудай, «8-ое Марта» колхозой фермэнүүдтэ гэгээн сагаан үдэр нэгэшье лампочкань унтараагдангүй носожо байгаа. Юрэнхыдөө, фермэнүүдые даагшанар, өөһэдөө һаалишадшье энээнние ойлгохоор болоо бэшэ юм гү? Хүдөө ажахын предприятинууд 1 киловатт зайн галай түлөө 1 мүнгэ түлэдэг гуримтай. Али доогуур сэнтэй, хямда хадань юумэншье гэжэ тооногүй гээшэ гү? Гүрэнэй зөөридэ иимээр, хайша хэрэгээр хандадаг ушарнуудта эсэс табигдаха ёһотой гэжэ дурсагдагша статьяда дотор, мүн энэ статья тушаа хэблэгдэһэн материалнууд дотор тон зүбөөр заагданхай. Үгышье һаа, ороо һо тарыа сэбэрлэдэг тоог дээрэхи эжал абаад харабал, ашаг тайгаар хэрэглэгдэһэн 1 киловатт зайн гал 8—10 хүдэлмэришэдые һэлгэдэг гээшэ.

Иимэ бодомжонууд һаа уламжалан, өөрынгөө коллективэй — «Бурятскагропромэнерго» нэгэдэлэй хүдэлмэри тухай хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Хүдөө ажахын предприятинуудта хүдэлгэгдэжэ байгаа электро-түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаар хангаха, зэһабарилха, хабсаргалгын зарим жэжэ-божо хүдэлмэри хэхэ зорилготойгоор манай нэгэдэл 1983 ондо байгуулагдаһан юм. Иимэ нэгэдэл эмхидхэлгын гол шалтагаан гэхэдэ, хүдөө нютагуудта элшэ хүсэнэй ажахы юрэнхыдөө эзэгүй байгаа бшуу. Горитой һуралсалшье гараагүй электромонтернуудта найдагданхай һэн. Харин манай түсхайлагдамал албан шанар һайнтай техническэ хангалта хэдэг, саг соонь зэһабарилдаг, тиигэжэ шэнэ материалнууд урданайхиһаа һураггүй багаар гаргашалагдадаг болоо.

Хэлсээнэй ёһоор бусадшье предприятинуудые хангаха аргатайбди. Гадна республикадамнай «Агропроммехмонтаж» гэжэ эмхи бии. Эдэнэр проектно-сметнэ документациин үндэһөөр оньһон шэнэ түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаха, капитальна зэһабарилга хэхэ уялгатай.

Баунтын, Хойто-Байгалай районуудһаа бэшьень сүм хангана-бди. Гэбэшье һүүлэй үедэ зарим РАПО-нуудай түрүүлэгшэнэр, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд манай албанай туһаламжагүйгөөр, бээ даангяар байха гэжэ шиидэнхэй. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хяагтын районуудай малай фермэнүүдые, отарануудые, ороо тарианай тоогуудые өөһэдынь электригүүд хангана. Үнэндөө энэмнай нилээн харюусалгагүй ябадал гэжэ һанахаар. Мүнөө үеын орёо оньһон оньһожоруулгатай малай томо комплекснуудта зайн галай түхеэрэлгэнүүдые зэһабарилжа, хангажа байха дээдэ гарай мэргэжэлтэд хэрэгтэй гэжэ тоолодогнай буруу бэшэ.

Хахад хухад мэдэсэтэй, шадабаригүйшье хүнүүдтэ найдаад, хойшолонгууд тухайнь бодожо үзэдэгүй хүтэлбэрилэгшэд бии. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын районой XX партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр А. С. Иринчеев, Г. И. Прокосов, Хяагтын РАПО-гой түрүүлэгшэ П. И. Гаврилов гэгшэд манай туһаламжаһаа арсаа. Харин тоогто сохюулжа, малай үхэхэнь үсөөн бэшэ үзэгдэдэг. Энээнһээ уламжалан, ажахынууд аргагүй ехэ гарзада ородог. Нүгөө талаһаа, манай албанда найдажа, техническэ хангалта хүүлээд байхадаа, нэмэлтэ гаргашануудаа һайсал тоолохо дуратайнууд юм.

Ямар ушарһаа «Бурятскагропромэнергодэ» иимэ хайша хэрэгээр хандаха болоо юм гэхэдэ, Буряадай АССР-эй Госагропромой зүгһөө анхарал үшөөл һуна. Нэгэдэлэй саашанхи хүгжэлтэ, материально-техническэ баазыень байгуулха тухай эндэхи хүтэлбэрилэгшэд һанаата болоогүй гэхын аргагүй. Толгой захатанһаа эхилээд иимэ хандалгатай байхадань, районуудай, ажахынуудай олон хүтэлбэрилэгшэд элшэ хүсэнэй албанай үүргые бодотоор ойлгоногүй. Урданайхи янзаараа «электричество» гэһэн ойлгосоёо өөхил юрэнхыгөөр тайлбарилһаар ха ю

ЭХЭ ОРОМНИ ХААНАҺАА ЭХИТЭЙБ?

до гэршэ боложо үгэнэ. Бэзэд ороной нютагуудта ой-модо дан хэтэрмээр отолжо, гол горхонуудые хатаажа эхилһэн тухай уран зохёолшод Цокто Номтоев, Цырен-Дулма Дондокова, Лопсон Тапхаев болон бусад «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдтэ бэшэһэн, радио-дамжуулгануудта хабаадалсаһан байха юм.

Тиибэшье манай публицистнүүдэй үсөөншэг байһаниинь халагламаар. Манай урдын баян түүхэтэй Хяагта хото тухай һанаа зоборитой асуудалнуудаар республикымнай нэгэ уран зохёолшо, публицист статья бэшээ гү? Үгы. Эрхүүгэй уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой Валентин Распутин энээн тухай «Огонёк» журналда ехэ статьянуудые бэшээ. Ошурковай апатидай комбинадай баригдабал, Байгал далайда, Сэлэнгэ мүрэндэ, Улаан-Удэ хотодо айхабтар ехэ аюул ушаруулха тухай нэгэ уран зохёолшо үгэ гараа гү? Үгы. Гансал эрдэмтэд, олонитын түлөөлэгшэд хэблэлдэ энээн тухай бэшэжэ, тэрэ аюулые зайсуулан, комбинадай барилгые болюулһан байна бшуу.

Түрэл горхоноо, Байгал далайгаа, үзэсхэлэн байгаалияа, Сэлэнгэ мүрэнее, Улаан-Удэ хотоёо сахин хамгаалхадаа, бидэнэр Эхэ ороноо, ерээдүйнгээ үетэнние хамгаална бэшээ аалди? Маанадай багадаа шунгаһан горхон, хүл нюсэгөөр гүйһэн бэлшээри, хазаарлажа унаһан мориннһоо, хоргодолсожо наадаһан шугыһаа, түрүүшын үзэг шудалжа захалһан һургуулиин орбогорхон гэрһээ Эхэ оромнай эхилнэ бэшэ гү?

Дайшалхы хурса гуурһатай публицистын үгэ — мэргэн һомотой зэбсэг. Зүбшэн хэлсэхэ, шидхэхэ асуудалнай олон. Уран зохёолшо, поэт, драматург бүхэн имагтал роман, повесть, поэмэ, рассказ, зүжэг, дуун мэтын зохёолнуудаарва хүмүүжүүлгын, соёл гэгээрэлэй, уран һайханай асуудалнуудые шидхэлсэхэ бэшэ, харин тэдэнэр публицистын хурса үгэ хэлэжэ, хубилган шэнэдхэлгын, хурдадхалгын, олондо мэдээжэ болголгын, демократи хүгжөөлгын энэ айхабтар дорюун үе сагта оролсохо зэргэтэй, уялгатай болоно гээшэ.

Байгал далайе, Сибириин агуу мүрэнүудые хамгаалха тухай уран зохёолшодой, олонитын түлөөлэгшэдэй статьянууд бүгэдэндэ хүрэжэ, тэрэ талаар таагруу хэмжээнүүд абтажа эхилээ. Ёһотойл публицистикэ гээшэ хүн-зоной зүрхэн сэдьхэлые хулгуулжэ, түрэн түрын талаһаа хэмжээ абхуулжа шадаха мэргэн һомотойл байхадаа, дайшалхы жанр болоно бэшэ гү? Энэмнай ганса нэгэ хүнэй һаналаа хэлэлһэн, бэеэ олондо һайрхаһан, сэсэрхэһэн хэрэг бэшэ. Энэмнай һанаа үнөө зобоохон асуудалнуудые шидхэлгэдэ зүрхэтэй дорюунаар, хүнэй досоо оромоор, шэнэ бодолнуудые түрүүлмээр, ехэ хэрэгтэ сэхэ зоригжуулмаар — сэдьхэл зүрхэнһөө дүлэтэн гараһан үгэнүүд байха ёһотой бэшэ гү? Тиимэл байгаа һаа, публицистикэ болоно.

Һүүлэй үедэ уран зохёолшоднай, журналистнуудная публицистикэ яһала бэшэжэ эхилээ. Поэт Анатолий Щитовой «Хүдөөгэй завод», Геннадий Рудыхай «Совхозой директор», Николай Галдановай «Баян-Голой солотон», Даши-Нима Раднаевай «Адуун һүрэгөө олошоруулая», «Үшөө дахин Байгал тухай», «Тоо, баримтанууд гэршэлнэ» гэһэн очеркнууд, Владимир Митыповай статьянууд, Николай Дамдиновай «Бии юм даа нютаг булаг», үни удаан колхозой түрүүлэгшэ ябаһан Чимит Митыповай «Наһанай харгы», Цыден Батомункуев Виктор Балдоржиев хоёрой бэшэһэн «Брянинин ой һүрөөтэйгөөр хүүеэ һэн» гэһэн баримтата туужанууд болон бусад зохёолнууд энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Эдэ бүхы юумэн юу харуулнаб гэхэдэ, манай публицистнүүдэй эдэбхи үүсхэл, ороллолго, дүлэтэ үгэнүүд нэгэл тобшололдо ерэнэ: түрэл нютагнай, Байгаалимнай, Байгалнай, Сэлэнгэ мүрэмнай, хубшэ тайгамнай, уһа голнууднай бидэндээ нангин болоно. Тэдээн тухай углуугай саагуур шэбэнэлдэхэ бэшэ, үнэн сэхэ үгөөрөө, олондо ойлгосотойгоор хэлэжэ хамгаалха хэрэгтэй.

МАНАЙ Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Цэрэн Галанов нэгэ зохёол соогоо иимэ үгэнүүдые бэшээ һэн: «Хэн хаана анха түрүүн түрэжэ, хоёр нюдөөрөө дэлхэйе шарайшалжа, мэдээ ороноб, энэл газарынь тэрэ хүндэ бүхы наһандань нютагынь үльгэр далай шэнгээр тэрэ нүхэртэ һанагдадаг».

Сэсэн үгэнүүд... Эхэ нютаг тухай ойлгосо тиимэ таамаг, дэлгэрэнгы ойлгосо бэшэ. Эхэ орондоо инаглан дүрлаха гээшэ ганса сэдьхэл зүрхэнэй мэдэрэл бэшэ, харин үнэн сэхэ Үгэ болоно бэшэ гү? Нуга таладаа, уһа мүрэндөө тоонтодоо шүтэхэ, дүрлаха гээшые зарим нүхэд «нютагай зан гаргана» гэһэн үгөөр эзмэлхые һэдэдэг. Тэрэ тон буруу.

Яһа илгаха ябадал манайда үгы. Имагтал Октябриин хубисхалай ашаар эрхэ сүлөөгөө олоһон буряад зон агууехэ ороод арадтаяа хани барисаагаа улам саашадань мандуулан хүгжөөгөө. Буряад ороной һайн дураараа Росситай нэгэдэһээр 325 жэлэй алдарта ойе дүрбэн жэлэй саада тоо тэмдэглээ һэмди.

Буряад, ород арадуудай хани барисаан аяар иимэ ехэ үе саг соо үргэлжэлһөөр. Энээн тухай буряад уран зохёолшодой бэшэһэн ямар олон ном бии гээшэб! Жэшээлхэдэ, Хоца Намсараевай «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала», Африкан Бальбуровай «Шэнхинэзтэ зэбэнүүд», Балдан Санжиһай «Заяанай замаар», Цэрэн Галановай «Хун шубуун», Чимит Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржо», «Түрэл нютагһаа холо», Доржи Эрдыниевэй «Ехэ уг», Исай Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» болон бусад номууд энэ ехэ хани барисаанай алдарта түүхые гэршэлнэ ха юм.

Интернационализм гээшэ нэгэ талаһаа байха ёһогүй юм. Тиимэ байгаа һаа, нэгэ тээшээл шэглэһэн урасхал болошохо.

Арад бүхэнэй өөрын үндэһэ яһанай үндэр мэдэрэл бодолтой гүрэн гээшэмнай хани барисаанай таһаршагуй утаһаар холбогдожо, галдашье шатахагүй, уһандашье шэнгэхэгүй бата бэхи байха болоно. Тиимэл хадань арад бүхэнэй оруулһан хубита айхабтар үнэтэй сэнтэй гэгдэжэ, яһатан бүхэнэй соёл болбосорол, уран зохёол өөрын аялгаар томо нэгэ Гимныи бүридэлдэ хамтарха байна ха юм.

Газар уһан, нютаг нуга, хубшэ тайга — эдэ бүгэдэн Эхэ орон тухай ойлгосодо гансааран илгаржа ородоггүй. Эндэ түрэл хэлэн заатагүй оролсоно. Гараха турэхэһөө ярижа, зугаалжа ябаһан хэлэнһээмнай түрэл нютагнай, Эхэ оромнай эхилнэ. Түрэл соёл, ёһо заншал, үндэһэн хэлэн — сэгнэшэгүй үнэтэй, хаанашье олдошогүй баялигнай, зөөримнай.

Мүнөө буряад хэлэмнай, уран зохёолнай, соёл болбосоролнай хүгжэлтын шэнэ шатада гараба. Республикымнай дүрбэн театр, «Байгал» ансамльнай, мүн арадай олон тоото ансамбльнууд, хоорнууд гансашье манай орон дотор бэшэ, хилын саагуур мэдээжэ болоо. Уран зохёолшодоймнай номууд Москвада, Алма-Атада, Ригэдэ, Киевтэ хэблэгдэхэнэ гадна, хариин ороннуудта гарана.

Ород хэлэн дээрэ бэшэдэг буряад уран зохёолшод һүүлэй үедэ манайда олон болоо. Зүгөөр тэдэнэй олониинь буряад хэлээ яһала мэдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Ступени совершенства», «Мамонтёнок Фуф», «Долина бессмертников», «Инспектор золотой тайги», «Геологическая поэма» гэһэн номуудай автор Владимир Митыпов Хоца Намсараевай, Сергей Цырендоржиевай туужануудые буряадһаа сэхэ ород хэлэн дээрэ оршуулһан байна. Тиихэдэ поэт Баир Дугаров монгол, буряад поэдүүдэй шүлэгүүдые мүн лэ оршуулна. Энээниие тон ехээр һайшаамаар.

Ород хэлэн — агууехэ хэлэн. Манай үүжам дэлгэр Эхэ ороной олон тоото үндэһэ яһатаниие нэгэдүүлһэн, танилсуулһан, нүхэсүүлһэн ород хэлэн. Энэ агууехэ хэлэтэй, тэрээгээр ярихадаа бэрхэ, бэшэхэдээ һайн болоһон буряадууд олон. Энэ талаар манай Буряад орон СССР-эй ямершье союзна республикаһаа дутахагүй, үшөө үлүү гараһан ёһотой гэжэ һанагдана.

Зүгөөр Буряад орондомнай ажаһуугаа ондоо яһатанай манай түрэл хэлые мэдэдэг байгаа һаань, ямар һайн һэм гэжэ бодомоор. Жэшээлхэдэ, 1981 ондо би Ташкент хото ошожо, тэндэхи ород уран зохёолшодтой уулзахадаа, һонин ушартай дайралдаа һэм. Тэдэнэй олонхинь узбек хэлэ яһала һайн мэдэнэ. Зариманиинь узбек хэлэн дээрэһээ зохёолнуудые ород дээрэ сэхэ оршуулна.

Буряадайнгаа республикэ соогуур ябахадаа, уһан буряад хэлэтэй ород, татар, чуваш болон бусад яһатанай түлөөлэгшэдтэй уулзадаг байгааб. Жэшээгэй хойноһоо холо ошолтогүй. Эдэ нютагта тэнжэһэн татар яһанай Рахмет Шоймарданов Доржи Банзароваай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиин буряад таһагта һурана, нилээд ульгам шүлэгүүдые буряад хэлэн дээрэ бэшэнэ. «Байгал» журналда, «Буряад үнэн» газетэдэ толилуулна. Иимэ багахан жэшээ манай арадуудай хани барисаанай эли тодо гэршэ болоно бэшэ аал?

БУРЯАД хэлэ заалга нэгэ хирэ доройтоод, «нүүдэрэтэ ороод» байгаа гэжэ дээрэ дурдаа һэм. Тэрэ эндүү, алдуугаа ойлгожо, буряад хэлэ шудалха, үзэхэ хэрэгтэй шэнэ харгыда гаргажа эхилбэбди. Бага наһанай хүүгэдэй «Хараасгай» гэжэ журналай биш болоһониинь түрэл хэлээ шудалалгада айхабтар ехэ үүргэтэй гэжэ мэдээжэ.

Зүгөөр түрэл хэлээ хүгжөөлгэдэ буряад номуудай тон ехэ нүлөөтэй, үүргэтэй байха тухай эндэ олон табые шашаһанай хэрэгтүй. Мүнөө буряад номуудная ородоол нэгэ мянгахан хэһэгээр хэблэгдэн гарана. Энэмнай юун гээшэб? Республика доторнай ороддоол мянгахан буряад зон ажаһууна гээшэ гү? Али буряадуудная түрэл хэлээ орхижо, бултадаа ондоо хэлэтэй болошоо гү? Түрэл буряад хэлээ бэгаар заажа, түрүүн хэһэн алдуу эндүүгэймнай хойшолон эндэ гаража ерэбэ гү? Зарим ушарта тиигээшье гээ. Зүгөөр ажахын тоосоондо ороһон Буряадай номой хэблэл олзо олохын хойноһоо хэрэгтэ хэрэггүй элдэб брошюрануудые, номуудые гаргажа байхынгаа орондо буряад уран зохёолшодой бүтээлнүүдые олоор гаргахаяа яанаб? Иимэл ёһоороо байгаа һаа, заһагдашагүй үшөө ехэ алдуу хэхэбди.

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан буряад дуунуудай, багахан зүжэгүүдэй хомор байһан тухай ходо хэлсэнэбди. Энэ талаар республикын уран зохёолшодые, илангаяа поэдүүдые, композиторнуудые нэн түрүүн шангахаанаар зэмэлхэ хэрэгтэй.

Республикын телевидени буряад хэлэ заалгаар дамжуулга хэдэг болонхой. Теэд тэдэнь тон үсөөн. Олонхи ушарта шанарынь муу. Тиихэдэ һүүлэй үедэ шэнэ буряад дуунууд үсөөнөөр дамжуулагдана.

Эдэ бүгэдэ дутуу дунданууднай хамтаржа ерэхэдээ, түрэл буряад хэлээ шудалха хэрэгтэй хойшо татана, хүгжэхэ замдань бэрхэшээлнүүдые ушаруулна.

Эхэ орон, бага, ехэшье нютаг тухай мүнөө бодомжолходоо, ерээдүйн үетэн тухай мартахагүйбди. Энэмнай манай нангин уялга. Түрэл байгаалияа, һайн һайхан ёһо заншалнуудаа хамгаалха, түрэл хэлээ, уран зохёолоо, соёл гэгээрэлээ, искусствоя хүгжөөхэдөө, ерээдүйнгээ үетэндэ ехэ бэлэг түхеэрнэбди, ажаллаха үндэһэ һуурилиень бэлдэнэбди.

Хубилган шэнэдхэлгын үе сагта оронхойбди. Эдэ бүгэдэ ерээдүйдэ ажаһууха хүнүүдтэ бэлдэгдэжэ, хэгдэжэ байна гээшэ.

Эхэ орондоо инаглан дүрлаха арюун һайхан мэдэрэлһээ агууехэ хэрэгүүд эхилдэг. Буряадай арадай поэт Николай Дамдинов иимэ мүрнүүдые бэшээ һэм:

Эхэ оромни!— гэхэдээ,
гансал Байгалаа,
Бархан уулаяа хэлээд
дүүрэнэ бэшэб —
Энэ үгөөрөө нарата совет
байдалаа,
Арадуудайнгаа хани
барисаае нэрлэгшэб.
Халуун хаһа соо хани
барисваанай шэрээгдэ,
Шэнэ ёһоной таһаршагуй
нүхэсэл.
Нэрыень дурдан, шүлэглэжэ
юреехэдоо,
Нэгэл арадһаа эхилхэ минии
хүсэл.

Энэ арюун хүсэлнай ходоо нангин байг лэ гэжэ баһал үреэхэ байнаб.

Георгий ДАШАБЫЛОВ,
поэт.

СЭВ-эй ОРОНУУДАЙ ХАНИ НҮХЭСЭЛ

СЭХЭ ХАРИЛСААНУУДЫЕ ҮРГЭДХЭХЭ

Заводто хэрэгтэй болобо гэлэй... линолеум. Шиидхэжэ ядахаар юун байбаб: хангагшадта даабари үгэбэл, дүүрээ юм ааб даа. Теэд тиимэшье амар бэшэ байшаба. Ороной түб хотын Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводто хариин гүрэндэ гаргагдадаг линолеум хэрэгтэй. Энээниие гансал рыночнэ фондһоо абаха бологдоно ха юм. Тиигээ һаа хуули хазагайруулагдаха жэшээтэй. Хариин гүрэнһөө сэхэ худалдажа абаха һаа, валютаар түлэгдэхэ ушартай, гадна энэнь урид түсэблэгдэһэн байха ёһотой.

Һая болотор иимэ асуудалнуудые түргөөр шиидхэхэ аргагүй байһан юм. Харин мүнөө хубилалта боложо байнхай. СЭВ-эй оронуудай предприятинуудай дундаһаа таарамаар хэлсээ баталжа шадаха предприяти оложо үгэхыень автозаводой түлөөлэгшэд Бүхсоюзна «Внешпромтехобмен» нэгэдэлдэ хандаһан байна. Тиихэдээ тэдэнэр үйлэдбэрилжэ байһан продукцияа сэхэ андалдаха арга боломжотой юм. «Внешпромтехобмен» нэгэдэлдэ орган ууд ябуулангүй, харин өөһэдөө шиидхэһэн байна. Тиимэһээ тус нэгэдэл захил абаха, хэлсээ баталхада, мүн эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ туһалха аргатай болобо ха юм. Совет предприятинууд хариин гүрэнэй предприятинуудтай яажа харилсаха болоноб гэхэдэ, тэдэнэр түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн продукцияа андалдаха эрхэтэй болобо бшуу. Автозаводойхид олон янзын зүйлэй продукци гаргана ха юм.

— Тиимэһээ андалдаа сэхэ эрхилжэ болохо гү?— гэһэн асуудалда «Внешпромтехобмен» нэгэдэлэй генеральна директор Ю. Черепанов зубшөөһэн харюу үгэнэ. Тус нэгэдэлдэ үгтэһэн захилые тэрэнэй худэлмэрилэгшэд богони болзорто шиидхэхые ороолдоно. Урдань хэдэн һара үнгэрһэн байбал, мүнөө шадаа һаа, түргэнөөр бэелүүлхын түлөө хэмжээнүүд абтана. Ушар юуб гэхэдэ, нэгэдэлэй худэлмэрилэгшэд материальна, моральна талаар урмашуулагдана. Гадна харилсажа байһан хоёр талад ашье туһатай байна ха юм. Тиихэдэ тус нэгэдлэй худэлмэрилэгшэд тэдэнэй найдаха нюурынь болоно. Нэгэдэлэйхид өөрын тусхай фондтой болонхой. Жэл бүхэндэ 800—900 миллион түхэригэй хэмжээнэй эд бараа андалдажа байхаар энэ нэгэдлэйхид хараална. Энэнь эндэ худэлдэг зоной бэлэдхэлһээ ехээр дулдыдаха байна. Захилнууд янза бүриин ха юм.

СССР-эй Химическэ промышленностиин министерство этиленэй окись зөөхэ контейнернүүдээр дуталдана. Түсэбһөө гадуур гаргагдаһан зүйлнүүдые үгэжэ андалдаха арга боломжотой. Хара металлургиин министерство 6 миллион түхэригэй сэнтэй тоололгын түхеэрэлгэнүүдые абаха хүсэлэнтэй. Түмэрөөр хэгдэһэн олон зүйлнүүдые орондонь дурадхана. Иимэ зүйлнүүдые оложо болохол даа гээд «Внешпромтехобмен» нэгэдлэйхид тэдэнние найдуулна.

Харин нефть болбосоруулдаг Москвагай заводой түлөөлэгшэдэй үгэһэн захил бэелүүлхэнь тиимэ балэн бэшэ. Эдэнэртэ ашаа зөөхэ түсхай контейнернүүд хэрэгтэй болоно. Теэд үсөөн зүйлэй продукци үйлэдбэрилдэг дээрэнээнь ганса тэрэнииень абаад лэ контейнернүүдые худалдаха дуратайшуул олдохогүй жэшээтэй бшуу. Энээнһээ уламжалан нэгэдлэдэ худалэгшэд уласхоорондын дэлгүүр дээрэ боложо байһаниие хүсэд мэдэжэ байха эзэргэтэй. Үнэгэрһэн жэлдэ нэгэдлэйхид Львов хотодо яармаг үнэгэрөө юм. Эндэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Хүршэ Мукачево хотодо яармагай харуулгын зал эмхидхэгдээ юм. Мүн хани харилсаата гүрэнүүдэй хоорондо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые, үргэн хэрэглэмжэй зүйлнүүдые андалдаха ушар гаранa. Теэд хэмжээниинь һураггүйл бага ааб даа. Гэбэшьо эдэ бүхыдөө андалдаха зүйлнүүдэй хэмжээе үргэдхэхэһөө гадна хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулна бшуу. Гадна капиталис гүрэнүүдтэ хандаха ушарые үсөөрүүлнэ. Гүрэнэй универмагуудай, хилын харилсаануудай, потребкооперацинуудай талаар үнгэрһэн жэлдэ хөөр миллиард переводной түхэригэй хэмжээнэй эд бараа андалдагдаа юм. Үйлэдбэриин — техническэ талаар хэрэглэгдэхэ продукци СЭВ-эй ганса Европын гүрэнүүдэй дунда андалдалга 990 миллион переводной түхэригэй хэмжээндэ хүрөө гээшэ. Түүхэй эд ба материалнууд, машина болон түхеэрэлгэнүүд, металлургиин, электронно, химиин зүйлнүүд, материалнууд сэхэ андалдагдаа.

СЭВ-эй органуудта иимэ харилсаанууд социалис дэлгүүрэй найдамтай ябадал гэжэ тоологдоно. Сэхэ харилсаанууд, худалдаа наймаае үргэдхэлгэдэ энэ онсо удха шанартай.

В. ПЕТРУНЯ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

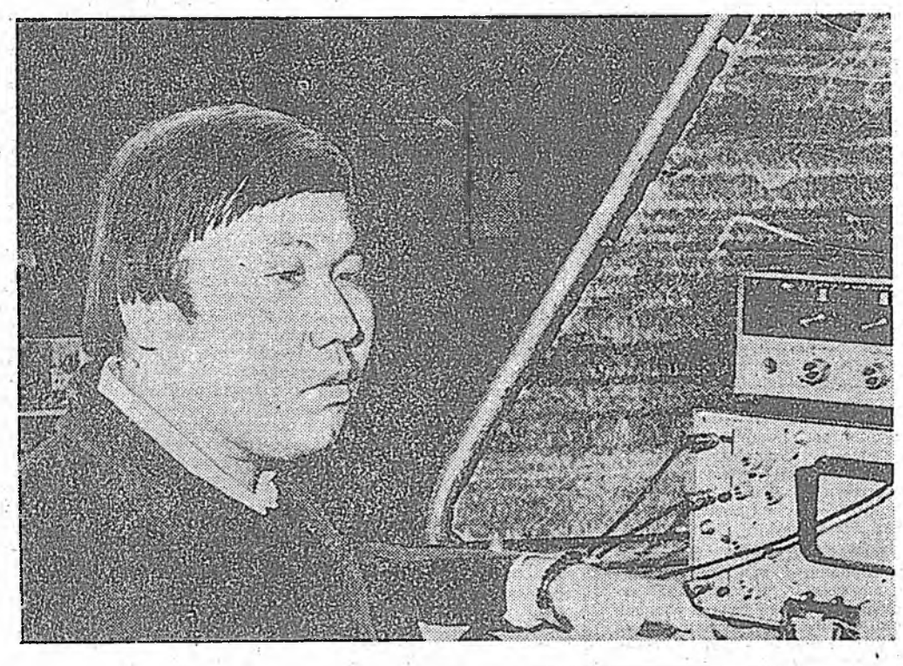

Аюр Николаевич Дондуков «Экран» нэгэдэлдэ 1983 онһоо хойшо ажаллана. Түрүүшээр радиотелемеханигай туһалгшаар ажаллажа эхилээ юм. Мүнөө тэрэ 5-дахи разрядай телерадиомеханик болонхой.

А. Н. Дондуков ухаалаг зохёохо дуратай юм. Тиимэһээ тэрэ ходо шахуу шэнэ дурадхалнуудые оруулжа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Дондуков.

В. БАЛАГУНОВАЙ фото.

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

Бразилиин Компартиин ЦК-гай пленум

БРАЗИЛИА. Орон дотор тохёолдожо байһан политическэ, социально-экономическа доройтон унаргын эрхэ байдалда уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудые, партиин политикые зүбшэн хэлсэһэн Бразилиин Компартиин (БКП) ЦК-гай пленум Сан-Паулу хотодо болобо.

СССР-тэ бэелүүлэгдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгын, олонитэдэ мэдээсэлгын политикын уласхоорондын удха шанар ехэ гэжэ пленумдэ хабаадагшад онсолон тэмдэглээ. Энэ политика социализмын нэрэ хүндые бэхижүүлжэ байна.

БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Саломао Малиниын КПСС-эй ЦК-да эльгээхэ бэшэгэй текстые пленум һайшааба.

Орон дотор демократиие бэхижүүлхын түлөө тэмсэдэг бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлһэн шэнэ политическэ бүлэглэлые бүрилдүүлхын түлөө БКП-гэй ЦК-гай пленум Бразили доторой политическэ байдалые шэнжэлхэдээ тэмдэглээ. Имагтал һүүлэй хахад жэлэй туршада 30 мянга шахуу хүн БКП-гэй зэргэнүүдтэ ороһон байгаа гэжэ пленум шэнэ гэшүүдые партида абаха худэлмэриин дүнгүүдые согсолходоо онсолон зааба.

ТҮГШҮҮРИЛТЭ БАЙДАЛТАЙ

ГАВАНА. Панамын нинсслэл хото шадархи һуурин тосхонууд дээгүүр айхабтар шуурятайгаар нинджэ байһан реактивна самоледуудай хүнхинэлдөөн, таһалгаргүй үргэлжэлһэн буудалдаан, минэнүүдэй тэнэрээн — Панамын канал шадар үнгэргэгдэжэ байһан США-гай сэрэгэй һуралсалые харагшадта тэмдэглэнэ. США-гай урда зүгэй командовани дайн байлдаанай оршон байдалые тохёолдуулхадаа, нютагай хүн зонинь айлган һүрдөхые, тэдэнэй Эхэ орондоо дуратай байлгые буруу һургэхэ һэдэлгэ гаргана гэжэ адаглагшад батална. Суднануудай ябалгада ямаршье аюул тохёолдуулганганагүй гэжэ Панамын засагаархидай мэдүүлжэ байгаашье һаань, океануудые холбоһон каналаар «суднаар ябалгые хангаха» шалтаггайгаар тусхай зорилготой сэрэгүүдһөө бүридүүлэгдэнэ зуу гаран американ сэрэгэй алба хаагшад һаяхан һуралсалай боложо байгаа райондо ерэбэ. Дүн хамта 16 мянга шахуу американ солдат сэрэгэй һуралсалда хабаадуулагдана.

СССР ТУХАЙ ҺОМ

ЛИМЭ. Советскэ Союзда бэелүүлэгдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгын хэрэг социализмын агуухэ хүсэтэй байһые элирхэйлэн гэршэлнэ. Тэрэ бүгэдэ ниитын эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ этигэл найдал олгохо байна гэжэ бумбэрсэг дэлхэйн арадууд тоолоно гээд Перугай Коммунис партиин (БКП) Генеральна секретарь Хорхе дель Прадо мэдүүлбэ. Перуда хэблэгдэн гараһан «Агуухэ Октябриин 70 жэл» гэжэ номтой танилсуулгада зорюулагдажа, эндэ үнгэргэгдэһэн баяр ёһолол дээрэ үгэ хэлээ. Энэ ном соо совет гүрэнэй түүхын гол шатанууд бии, перуан-совет харилсаае хүгжөөлгэдэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгада совет гадаадын политикын дүүргэдэг үүргэдэ зорюулагдаһан Перугай политическэ, соёлой ба ниитын элитэ ехэ ажал ябуулагшадай статьянууд үгтэнэ. Ном соо оруулагдаһан Перугай томо ехэ газетэнүүдэй, журналистнуудай репортажнууд совет арадай мүнөөнэй байдалтай уншагшадые танилсуулна.

АФГАНИСТАН: ЭБЛЭРЭЛГЫН ЯБАСА

КАБУЛ. Бахтар агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада эзбсэгтэ оппозиционернүүдэй хоёр бүлэг Кандагар, Фарьяб провинциинуудта арадай засагай тала руу оробо. Эдээнһээ угсаатанай отрядууд байгуулагдана, ажаһуудаг нютагуудайнгаа аюулгүй байдалые хангана.

200 гаран афган үндэһэ яһанай хүнүүд Пакистанһаа, Иранһаа гаража, Герат, Нангархар болон Фарах провинциинуудта бусажа ерэбэ. Эхэ ороннһоо холо ажаһуухадаа, айхабтар хүшэр хүндэ байдалда байбабди гэжэ тэлэнэр хөөрөө. «Бодото дээрээ хаана исламда аюулай тохёолдуулагдажа байһые мэдэжэ абаабди, —гэжэ зугадан гараһан Абдул Самад мэдүүлбэ. — Зэбсэгтэ бүлэглэлнүүдэй удамаршад гартаа буу барижа, маанэд лэ шэнги афганецуудые алахые баадахаһан байгаа. Тиихэдэ тэдэнэр өөһэдөө Афганистан руу ошоногүй, мүнгэ зөөриеэ нөөсэлнэ, архидана.

Национальна эблэрэлгын хараа шугамые бэелүүлжэ эхилһэнһээ хойшо Национальна фронтын нютагай соведүүдэй худэлмэрилэгшэд 18 миллион афганй суглуулжа, Эхэ орондоо бусажа байгшадай жасада оруулна. Тэдэнэй эдэбхитэй ажал ябуулгын ашаар 204 кишлак амгалан байдалай зоноууд болгожо соносхогдоо.

ХЭЛСЭЭЕ ДЭМЖЭБЭ

ВАШИНГТОН. Дундуур ба дутын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай совет-американ договорые США-гай конгрессэй сенат һайшааха аабза гэжэ найдажа байһанаа Сагаан байшангай худэлмэрилэгшэдэй аппарадай хутэлбэрилэгшэ Г. Бейкер мэдүүлээ.

«Энэ договор эсэслэн баталгдаха гү, али тус хэлсээн тушаа шэнэ хөөрэлдөөнүүдые хэхэ эрилтэ табиһан заһабаринууд, нэмэлтэнүүд тэрээндэ оруулагдаха һэдэлгэ гаргагдаха гээшэ гү гэһэн үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд мүнөө боложо байна», — гэжэ тэрэ Вашингтондо «Прайм министерз клаб» гэдэг эмхиин түлөөлэгшэдэй урда үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. «Сенат иимэ юумэ хэхэгүй байха гэжэ найданаб, тоолоноб», —гээд Сагаан байшангай худэлмэрилэгшэдэй аппарадай хутэлбэрилэгшэ хэлэбэ.

КОНТРАСУУДТА ТУҺАЛХЫЕ БААДХАНА

МАНАГУА. Буудалдаа зогсоохо тухай контрасуудтай хэлсээ баталха хөөрэлдөөнүүд дээрэ Никарагуагай правительство үгээ ойлголсохоор бэлэн юм гэжэ республикын президент Даниэль Ортега мэдүүлбэ. Национальна хутэлбэрин урилшалан хараалагдаһан ямаршье эрилтэ табигүй, контрреволюционно удамаршадтай сэхэ хөөрэлдөө хэхэ юм гэжэ тэрэ журналистнуудтай эндэ хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Тиихэдээ США-гай захиргаанай аша туһые түлөөлдэг контрасуудай зүгһөө нимэ хүсэл эрмэлзэл гаргагданагүй, мартын 22—23-да Сапоада үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан уулзалга урда тээхэнэнь таһалдуулагдахадаа магадгүй гэжэ президент хэлэбэ.

США түрүүтэй уласхоорондын империализм Латин Америкын оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсаһаар гэжэ Д. Ортега заагаа. Тиихэдэ Гватемалада баталагдан абтаһан хэлсээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгые таһалдуулха һэдэлгэ гаргажа, энэ райондохи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулха гэһэн Түбэй Америкын гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые Вашингтон баһамжалан доромжолно

СЭХЭ ОРОНУУДАЙ ХАРИЛСААНУУДЫЕ ҮРГЭДХЭХЭ

Заводто хэрэгтэй болобо гэлэй... линолеум. Шиидхэжэ ядахаар юун байбаб: хангагшадта даабари үгэбэл, дүүрээ юм ааб даа. Теэд тиимэшье амар бэшэ байшаба. Ороной түб хотын Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводто хариин гүрэндэ гаргагдадаг линолеум хэрэгтэй. Энээниие гансал рыночнэ фондһоо абаха бологдоно ха юм. Тиигээ һаа хуули хазагайруулагдаха жэшээтэй. Хариин гүрэнһөө сэхэ худалдажа абаха һаа, валютаар түлэгдэхэ ушартай, гадна энэнь урид түсэблэгдэһэн байха ёһотой.

Һая болотор иимэ асуудалнуудые түргөөр шиидхэхэ аргагүй байһан юм. Харин мүнөө хубилалта боложо байнхай. СЭВ-эй оронуудай предприятинуудай дундаһаа таарамаар хэлсээ баталжа шадаха предприяти оложо үгэхыень автозаводой түлөөлэгшэд Бүхсоюзна «Внешпромтехобмен» нэгэдэлдэ хандаһан байна. Тиихэдээ тэдэнэр үйлэдбэрилжэ байһан продукцияа сэхэ андалдаха арга боломжотой юм. «Внешпромтехобмен» нэгэдэлдэ орган ууд ябуулангүй, харин өөһэдөө шиидхэһэн байна. Тиимэһээ тус нэгэдэл захил абаха, хэлсээ баталхада, мүн эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ туһалха аргатай болобо ха юм. Совет предприятинууд хариин гүрэнэй предприятинуудтай яажа харилсаха болоноб гэхэдэ, тэдэнэр түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн продукцияа андалдаха эрхэтэй болобо бшуу. Автозаводойхид олон янзын зүйлэй продукци гаргана ха юм.

— Тиимэһээ андалдаа сэхэ эрхилжэ болохо гү?— гэһэн асуудалда «Внешпромтехобмен» нэгэдэлэй генеральна директор Ю. Черепанов зубшөөһэн харюу үгэнэ. Тус нэгэдэлдэ үгтэһэн захилые тэрэнэй худэлмэрилэгшэд богони болзорто шиидхэхые ороолдоно. Урдань хэдэн һара үнгэрһэн байбал, мүнөө шадаа һаа, түргэнөөр бэелүүлхын түлөө хэмжээнүүд абтана. Ушар юуб гэхэдэ, нэгэдлэйхид худэлмэрилэгшэд материальна, моральна талаар урмашуулагдана. Гадна харилсажа байһан хоёр талад ашье туһатай байна ха юм. Тиихэдэ тус нэгэдлэй худэлмэрилэгшэд тэдэнэй найдаха нюурынь болоно. Нэгэдлэйхид өөрын тусхай фондтой болонхой. Жэл бүхэндэ 800—900 миллион түхэригэй хэмжээнэй эд бараа андалдажа байхаар энэ нэгэдлэйхид хараална. Энэнь эндэ худэлдэг зоной бэлэдхэлһээ ехээр дулдыдаха байна. Захилнууд янза бүриин ха юм.

СССР-эй Химическэ промышленностиин министерство этиленэй окись зөөхэ контейнернүүдээр дуталдана. Түсэбһөө гадуур гаргагдаһан зүйлнүүдые үгэжэ андалдаха арга боломжотой. Хара металлургиин министерство 6 миллион түхэригэй сэнтэй тоололгын түхеэрэлгэнүүдые абаха хүсэлэнтэй. Түмэрөөр хэгдэһэн олон зүйлнүүдые орондонь дурадхана. Иимэ зүйлнүүдые оложо болохол даа гээд «Внешпромтехобмен» нэгэдлэйхид тэдэнние найдуулна.

Харин нефть болбосоруулдаг Москвагай заводой түлөөлэгшэдэй үгэһэн захил бэелүүлхэнь тиимэ балэн бэшэ. Эдэнэртэ ашаа зөөхэ түсхай контейнернүүд хэрэгтэй болоно. Теэд үсөөн зүйлэй продукци үйлэдбэрилдэг дээрэнээнь ганса тэрэнииень абаад лэ контейнернүүдые худалдаха дуратайшуул олдохогүй жэшээтэй бшуу. Энээнһээ уламжалан нэгэдлэдэ худалэгшэд уласхоорондын дэлгүүр дээрэ боложо байһаниие хүсэд мэдэжэ байха эзэргэтэй. Үнэгэрһэн жэлдэ нэгэдлэйхид Львов хотодо яармаг үнэгэрөө юм. Эндэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Хүршэ Мукачево хотодо яармагай харуулгын зал эмхидхэгдээ юм. Мүн хани харилсаата гүрэнүүдэй хоорондо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые, үргэн хэрэглэмжэй зүйлнүүдые андалдаха ушар гаранa. Теэд хэмжээниинь һураггүйл бага ааб даа. Гэбэшьо эдэ бүхыдөө андалдаха зүйлнүүдэй хэмжээе үргэдхэхэһөө гадна хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулна бшуу. Гадна капиталис

ГАЛАЙ АЮУЛhАА hЭРГЫЛХЭ ХАhА

КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан соо «Байгал далайн оршон тойронхи байгаалиие ойн түймэрhөө сараха, хамгаалха» асуудалда зорюулагдаhан семинар боложо дүүрэбэ. Семинарта республикын министерствэнүүдэй, районуудай лесхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна, совет органуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Мүн Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай ойн ажахын управленинүүдэй начальнигуудай орлогшонор, лесхозуудай директорнууд, Красноярскын институдай хүдэлмэрилэгшэд байлсажа, дээрэ хэлэгдэнэн асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна.

Зүбшэгдэхэ асуудалаар оролто элидхэл РСФСР-эй Ойн ажахын министерствын главна управлениин начальник **И. Д. Никодимов** хэбэ. Мүн «Буряадай АССР-эй ойн ажахынуудта түймэр сараха түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ тухай» элидхэл республикын ойн ажахын министрэй орлогшо **М. А. Шапкин** хэжэ, сугларагшадай анхарал татаба.

—Байгалай эрьеэр манай республикын Ойн ажахын министерствын 34 предприятиэ тубхинэнхэй гээшэ. Эдэ предприятинууд ойн баялигта хэр зэргээр хандана, хамгаалиа гээшэб? Мүнөө дээрээ хэлэхэдэ, hанаhанда яашье хүрэнэгүйбди. Байгалай эрьеэр зубшаад модо бэлэдхэдэг предприятинуудай, ойн ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгаалиингаа ехэ нөөсэ — ойн модо галай аюулhаа хамгаалха, hэргылхэ, мүн модо тариха хэмжээ ябуулгада hаналаа багаар хандуулhан зандаа, — гэжэ элидхэл [illegible]ын нүхэр Шапкин тэмдэглэнэ.

Хабарай, зунай hаранууда далайн эрьеэр түймэрэй hүжэрхэнь үсөөрхэhөө байтагай олошорhониинь гэмшэлтэй. Үнгэрhэн жэлэй туршада Байгал далайн эрьеэр аяар 594 түймэр болоо юм. Галай аюулhаа тон ехэ баялиг дэмы хосороо. Галай аюул хаанаhаа гаранаб гэхэдэ, ой тайгада гараhан ажалшад эдеэгээ шанаhан газартаа галаа хүсэд унтараангүй орхижорхино, ойн захаархи хагда галдахадаа, болгоомторгүйгөөр хандажа, галаа алдана. Тиихэдэ ойдо хүдэлмэри хэдэг предприятинуудай хүдэлмэришэдэй гэмээр баhал олон түймэр болоhон байба. Эндэ түймэрэй болоhон газар обёоромсоороо, тэрэниие унтараараха уялгатай ойн ажахын зарим хүдэлмэрилэгшэд саг соонь хэмжээ абадаггүй байба. Жэшээнь, Хойто-Байгалай районой ойн ажахын тусхай авиаотделениин начальник А. И. Варнавский, Прибайкалиин районой Ф. П. Моисеев, Хандагатайн леспромхозой директор К. А. Петров болон бусадые нэрлэлтэй. Үнгэрhэн жэлдэ ган гасуур боложо, ой тайгада хуурай болоhон байгаа. Энээниие хүн бүхэн hайн мэдэдэг, ойлгодогшье бээ. Зүгөөр эдэнэр ойдо гарахадаа, галаа эзэгүйгөөр гү, али хүсэд унтараангүй орхижо, байгаалиин баялигта ехэ хохидол ушаруулна, гаргаша ехээр хэгдэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд шүүмжэлбэ.

Ой тайгые галай аюулhаа хамгаалха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай тогтоол республикын Министрнүүдэй Совет үнгэрэгшэ жэлэй август hарада абаа hэн. Тиихэдээ ойдо хүдэлдэг предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, ойн ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ намар, үбэлэй үедэ hэргылэмжын хүдэлмэри баhал олон түймэр болоhон байба. Эндэ түймэрэй болоhон газар обёоромсоороо, тэрэниие унтараараха уялгатай ойн ажахын зарим хүдэлмэрилэгшэд саг соонь хэмжээ абадаггүй байба. Жэшээнь, Хойто-Байгалай районой ойн ажахын тусхай авиаотделениин начальник А. И. Варнавский, Прибайкалиин районой Ф. П. Моисеев, Хандагатайн леспромхозой директор К. А. Петров болон бусадые нэрлэлтэй. Үнгэрhэн жэлдэ ган гасуур боложо, ой тайгада хуурай болоhон байгаа. Энээниие хүн бүхэн hайн мэдэдэг, ойлгодогшье бээ. Зүгөөр эдэнэр ойдо гарахадаа, галаа эзэгүйгөөр гү, али